

šu lokalnu – hvarsku, a svakako i za hrvatsku historiografiju općenito te za bolje razumijevanje uzroka i posljedica Hvarskog pučkog ustanka. Stoga priređivači tog važnog djela zaslužuju veliku pohvalu kao i izdavač Matica hrvatska Hvar koja ga je objelodanila.

Ante Gulin

Spisi zadarskog bilježnika Antonija Calogere (1768.-1770.). Acta notarii Iadrensis Antonii Calogerà (1768.-1770.), prir. Juraj Balić – Lovorka Čoralić – Filip Novosel, Gradivo za povijest istočnoga Jadrana u ranom novom vijeku. Fontes spectantes historiam Adriatici orientalis priscae aetatis recentioris, sv. 1, Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, sv. 57, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 2014., 519 str.

U izdanju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu 2014. u sklopu 57. sve-ska edicije Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, objavljen je prvi sve-zak nove podserije koja predstavlja prvi rezultat, ali i veliki doprinos znanstvenoj djelatnosti i proučavanju arhivske građe za razdoblje 17. i 18. st., naslovljene Gradivo za povijest istočnoga Jadrana u ranom novom vijeku. Prvi dio tog projekta čini kritičko izdanje i prijepis bilježničke knjige zadarskog bilježnika Antonija Calogere koji je u u Zadru djelovao od 1768. do 1772., a koja se nalazi pohranjena u Državnom arhivu u Zadru u fondu Spisi zadarskih bilježnika.

Izdanje su priredili ugledna hrvatska povjesničarka Lovorka Čoralić i njeni suradnici Juraj Balić i Filip Novosel, dok je na izradi kazala surađivala i Maja Katušić. *Uvodne napomene* (5-12) napisali su priređivači. Osim u hrvatskom izvorniku, taj tekst je preveden na engleski jezik pod naslovom *Introductory remarks* (13-21), a prijevod je izradio Matthew Suff, dok je Nedjeljka Balić Nižić izradila prijevod na talijanski jezik pod naslovom *Note introduttive* (22-29). U vrlo iscrpnim *Uvodnim napomenama*, autori su predstavili sve podatke koje su prikupili o spomenutom bilježniku, kao i o sačuvanoj građi. Predstavljajući vrste dokumenata koje je zapisao Antonijo Calogera, a koji se čuvaju u Državnom arhivu u Zadru priređivači su dali i pregledan i vrlo kvalitetan prikaz koji su i upotpunili sa tri grafikona. Također, potrebno je napomenuti kako je riječ o čak 335 spisa u prvome i drugom protokolu u kojem su zastupljeni svi društveni slojevi stanovništva kao i sva zanimanja kojima su se obrtnici mogli baviti u jednoj velikoj mediterankoj komuni tog razdoblja.

Bilježnički spisi koje je zapisao bilježnik Antuna Calogere čuvaju se u tri svežnja, a za potrebe ovog izdanja autori su krenuli s objavom građe iz prvog svežnja (buste). Tako glavni dio izdanja djela *Acta notarii Iadrensis Antonii Calogerà* čine kritički prijepisi prve dvije knjige protokola bilježnika Antuna Calogere. Prvi dio započinje prijepisom prve knjige protokola naslovljene *I. Atti: Protocollo primo (1768.-1769.)* koji obuhvaćaju listove od 1r do 192r. Vremensko razdoblje obuhvaćeno ovim korpusom dokumenata je od 2. veljače 1768. do 28. svibnja 1770. godine (31-289). Drugi dio se nastavlja dokumentima koji se nalaze pod naslovom *II. Atti: Protocollo Secondo (1769.-1770.)*, a isti predstavlja nešto manji fond dokumenata u razdoblju od 1. lipnja 1769. do 11. lipnja 1770. godine. U oba protokola nalazi se veliki broj isprava i to čak 185 dokumenata u prvom protokolu, dok drugi protokol broji 150 dokumenata. Objavljeni izvori ponajviše sadrže punomoći (36,12%), kuporodajne ugovore (20,60%), ugovore vezane uz novčano poslovanje (11,94%) te miraze (11,64%). Naravno, postoji i čitav niz manje zastupljenih dokumenata poput raznih sporazuma (9,55%) i zakupa (8,06%) te nasposljertku lijep broj darovnica (2,09%).

Nakon glavnog dijela izdanja priređivači su izradili vrlo detaljna kazala naslovljena *Kazalo osobnih imena/Index nominum personarum/Indexe dei nomi di persona* (469-498), zatim *Kazalo mjesta/Index locorum/Indexe dei luogi* (499-503), te nasposljertku i *Kazalo stvari/Index rerum/Indexe de-*

lle cose (505-512). Potrebno je istaknuti kako su trojezično naslovljena kazala popisana vrlo jasno na način da se svaka predmetnica označava rimskim brojem koji se odnosi na protokol u kojem se dokument nalazi, dok arapski brojevi označavaju sam broj dokumenta. Na samom kraju knjige nalaze se i *Prilozi* (513-517). Riječ je o pet faksimila iz promatrane građe, a riječ je o ovitku prvog protokola, zatim njegove završne folije, ovitka drugog protokola, početka njegovog početnog folija te, naposljetku, faksimila bilježničkog žiga Antonija Calogere. Navedeni prilozi čitatelju zornu prikazuju djelić promatrane građe, a sam bilježnički znak predstavlja i svojevrsnu rijetkost jer su se slični primjeri u današnje vrijeme laminacije kojom se čuva građa, vrlo često izgubili.

Izvrсна i vrijedna edicija Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*, donosi nam ovom prilikom izdanje iz fondova dokumenata koji se čuvaju u Državnom arhivu u Zadru, a koji uz *Archivio di Stato di Venezia* sadrži najveću zbirku dokumenata za istočnojadranski prostor od srednjovjekovnog do modernog razdoblja, a koji predstavljaju nepregledan izvor podataka za proučavanje raznih aspekata povijesti istočnojadranskog prostora. Izdanje pod naslovom *Acta notarii Iadrensis Antonii Calogera (1768.-1770)* kao prvi dio podserije *Fontes spectantes historiam Adriatici orientalis priscae aetatis recentioris*, odnosno *Gradivo za povijest istočnoga Jadrana u ranom novom vijeku*, opsežan je i vrlo vrijedan proučavanju povijesti Zadra u 18. stoljeću. Priređivači ovog vrlo vrijednog izdanja su ovim putem izvršili vrlo opsežno istraživanje s ciljem povećanja interesa istraživača koji nažalost, za razdoblje 18. st., do sada nisu pokazivali dovoljan interes. Upravo ovakvom detaljnom knjigom, opremljenom isto tako preciznim i vrlo preglednim znanstvenim aparatom, Lovorka Čoralić, Filip Novosel, Juraj Balić i Maja Katušić su zaista ispunili sve preduvjete kako bi se zanemarenost ovog razdoblja najprije prevladala, a posljedično i urodila većim interesom znanstvene znanosti.

Goran Budeč

Likovni leksikon, gl. ur. Josip Bilić, Leksikografski zavod *Miroslav Krleža*, Zagreb 2014., 1054 str.

U izdanju Leksikografskog zavoda *Miroslav Krleža* nedavno je objavljen jednosveščani *Likovni leksikon* koji obuhvaća 9300 natuknica s 85 000 redaka leksikografskoga teksta, više od 3000 ilustracija umjetničkih djela u boji te oko 150 crteža i tabela. Konceptijom uvelike slijedi starija izdanja Leksikografskoga zavoda *Miroslav Krleža* koja obrađuju tematiku likovnih umjetnosti, *Enciklopediju likovnih umjetnosti* (1959.–1966.) i *Enciklopediju hrvatskih umjetnosti* (1995.–1996.), ali donosi i bitne novine i pomake u leksikografskoj obradi prvenstveno znanstvenoga područja povijesti umjetnosti, ali i arheologije i etnologije. *Leksikon* je nastao uslijed potrebe da se na jednom mjestu, na hrvatskom jeziku, objedine znanja o sveukupnom likovnom stvaralaštvu, u povijesnoj perspektivi od prapovijesti do suvremenosti, a u geografskoj s prostora cijeloga svijeta, te unutar njega pronade i definira mjesto hrvatske likovne baštine. Jedna od temeljnih zamisli izrade *Leksikona* sabiranje je i obrada bogatog terminološkog tezaurusa istraživačkog područja likovnih umjetnosti koje do danas i u sustavnom obliku ne postoji unutar hrvatske leksikografije. Pritom je za strane riječi redovito navedena etimologija, oznaka polazišnog jezika i značenja u tom jeziku. Kako u predgovoru izdanja ističe glavni urednik Josip Bilić, obradbom likovnih etimona *Leksikon* dobiva posebnu važnost u proučavanju likovne kulture, a opsežnošću strukovnog nazivlja pridonosi standardizaciji hrvatskoga jezika.

Zamjetno je da se unutar *Leksikona* u predstavljanju geografski i kronološki vrlo udaljenih likovnih kultura nastojala postići izbalansiranost, prvenstveno odabirom tema prepoznatih u domaćoj i stranoj leksikografskoj literaturi, kao i ravnomjernom zastupljenošću različiti-